

SPIS TREŚCI

OD AUTORA 7

Śmierć na wyciągnięcie ręki i w zasięgu oddechu

Rozdział I – WYPĘDZENI Z RAJU... 13

O tym, jak zaraźliwe zguby nękały ludzi i jak ludzie usiłowali się im przeciwstawić 15 • Od antyku po XX-wieczne ludobójstwo 15 • Coraz więcej – życia i śmierci 20 • Lekarska praktyka Egipcjanina Sinuhe 24 • Bogata muzyka i jakże uboga medycyna... 33 • Niech to cholera i inne zarazy 43 • Zmora artystów, biedaków i zarażonych AIDS 47 • Kochany Ludwik Pasteur i inni łowcy patogenów 63

Rozdział II – ZAKAŻONY ANTYK 71

Od Peryklesa do Justyniana, czyli jak zarazy zmieniały starożytny świat 73 • Co oznaczała klęska Aten 74 • Spartańska oligarchia i ateńska demokracja 78 • Wojna i zaraza 84 • Pod Syrakuzy po klęskę 90 • Ostatni łyk zdobywcy świata 97 • Rzym niezłomny mimo zarazy 102 • Nie taki straszny Pyrrus 102 • Początek końca cesarstwa rzymskiego 104 • Dżuma „wieków ciemnych” 109

Rozdział III – DŻUMA, CZYLI „CZARNA ŚMIERĆ” 115

Ta epidemia spowodowała największe ofiary i wyrwała głęboki ślad w pamięci Europy 117 • Dżuma = bakteria – szczur – pchła – człowiek 118 • Zaraza przybyła, zaraziła, zabiła. Tak padło pół Europy 126 • „Dekameron”. „Czarna śmierć” wedle Giovanniego Boccaccia 133 • Polski ślad „czarnej śmierci” 144 • Danse macabre po polsku 152 • „Każdy z nas nosi w sobie dżumę...”

(Albert Camus) 156

Rozdział IV – W CIENIU TRĄDU 165

Choroba zabiła nadzieję chrześcijan i położyła kres Królestwu Jerozolimskiemu 167 • „Kara za grzechy” i empatia krzyżowców 169 • Królestwo Jerozolimskie 171 • Saladyn i Baldwin 174 •

Wąwóz pod Montgisard, 25 listopada 1177 r. 179 • Na pustyni pod Hittin, 4 lipca 1187 r. 186 • Dopóki żył, był niepokonany... 190

Rozdział V – ZAGŁADA NIEODPORNÝCH 197

Czarna ospa umożliwiła skuteczną kolonizację obu Ameryk przez białych, a syfilis zapanował w Europie 199 • Podbój imperium Azteków 1519–1521 201 • Powrót Quetzalcoatl 202 • Stał i obsydian 205 • Umierali gromadnie, umierali jak pluskwy... 209 • Syfilis, czyli pokuta bezwstydnej Europy 213 • Zagłada imperium Inków A.D. 1532 216 • W państwie „dzieci Słońca” 217 • Masakra w Cajamarce i złoty okup 219 • Żaden końca podboju nie doczekał... 221 • Muszkiet, rapier i krzyż 225 • Ameryka Północna, czyli Indianin tańczący z zagładą 229 • Zaczęło się w Nowej Anglii... 234 • Smutne obserwacje Alexisa de Tocqueville’a 241 • Coś jeszcze umarło wtedy, nad Wounded Knee... 248 • Groza ospy. Wrocław ’63 249 • Pacjent nr 0 z SB 252 • Wrocław, miasto zamknięte 258

Rozdział VI – 1918–1920. DRUGA I WOJNA 261

Grypa hiszpanka, a także tyfus, czerwotka i cholera zabiły więcej młodych ludzi niż kule 263 • Śmiertelne żniwo 267 • Jubileuszowa Schadenfreude 271 • Polskie straty 1918–1920 276 • Ofiara za Ojczyznę 281 • Kowalscy i Giedrojcie 283 • Hiszpanka po polsku 285 • Dramat obozów jenieckich 291

Rozdział VII – GROZA XX WIEKU 297

Eugenika, czyli selekcja i eliminacja słabszych, dała podstawy ideologii bolszewików i hitlerowców 299 • Religia śmierci Bernarda Shawa 300 • „Ludzkie chwasty” 303 • „Lew z Münsteru” 306 • „Leczenie” Witolda Pileckiego w Auschwitz 308 • Wśród wszy i trupów 309 • Tyfus, czyli „odwzienie życia” 316 • Choroby i epidemie w KL Auschwitz. Świadcetwa 323 • Powstaniec ’44 w gułagu śmierci 328 • Powrót 338

PAMIĘCI JEANA RASPAILA 341

Śmiertelna zmora i świt odrodzenia 343